

Sosyal Bilimler
EKEVAKADEMİ
dergisi

eISSN:2148-0710 - pISSN:1301-6229

Makalenin geliş tarihi: 20.03.2024
1.Hakem Rapor Tarihi: 22.05.2024
2.Hakem Rapor Tarihi: 02.06.2024
3.Hakem Rapor Tarihi: 04.12.2024
Yayına Kabul Tarihi: 23.12.2024

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN SIKINTIYA DAYANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Mert AVCANOK* - Cahit NURİ** - Başak BAĞLAMA*** - Omaç RUŞTİOĞLU****

Öz

Bu araştırmada özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri farklı değişkenlere göre incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmış olup verilerin toplanmasında kolayda örneklem tekniği kullanılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Millî Eğitim Bakanlığı'nın bünyesinde bulunan okullarda öğrenimini sürdüren 194 ebeveynin gönüllü katılımı ile veriler toplanmıştır. Ebeveynlere Google Form ile elektronik ortamlarda ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ebeveyn Demografik Formu ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği uygulanmıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile cinsiyet, medeni durum, eğitim ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunurken; ebeveynlerin, Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile yaş grubu, çocuk sayısı ve aylık hane geliri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere bireysel rehberlik ve danışmanlık verilmesinin yanı sıra ebeveynlerden oluşan gruplar oluşturularak grupla rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi yarar sağlayabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Ebeveynler, Sıkıntıya Dayanma Düzeyleri.

Investigation of Distress Tolerance Levels of Parents of Children with Special Needs

Abstract

This study aimed to investigate the levels of distress tolerance among parents of children with special needs according to different variables. The descriptive survey model of quantitative research method was employed and convenience sampling technique was used to collect data. The research was conducted during the academic year 2021-2022. Data were collected from 194 parents of children with special needs actively enrolled in special education schools under the Ministry of National Education in the Turkish Republic of Northern Cyprus, through voluntary participation. Parents were reached through Google Forms in electronic environments. The Parent Demographic Form and the Distress Tolerance Scale were administered to the parents. Statistical significance was found between the scores obtained by parents of children with special needs from the Distress Tolerance Scale and their gender, marital status, education level, and need for psychological support. However, there was no statistically significant difference found between the scores obtained by parents from the Distress Tolerance Scale and their age group, number of children and monthly household income. In addition to providing individual guidance and counseling to parents of children with special needs, it may be beneficial to form groups consisting of parents and provide group guidance and counseling services.

Keywords: Children with Special Needs, Parents, Distress Tolerance.

* Uzman, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı mert.avcanok@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-6366-2578>

**Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, cnuri@ciu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0805-1972>

***Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, bbaglama@ciu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7982-8852>

****Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, orustioglu@ciu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1027-8896>

1. Giriş

Sıkıntı, kişiden kişiye değişen ve açıklanması oldukça zor olan bir terimdir. Öcal'ın (2011) tanımına göre sıkıntı, kişilerin hedeflerine yaklaşmadığı, hedeflerinin olmasını tehdit eden kaygı, korku anlamsızlık gibi boşluk hissi veren, kişisel ya da toplumsal anlamını kaybetmesine sebep olan varoluşsal bir kopukluk olarak ifade edilmiştir. Cüceloğlu (2015)'na göre ise, kişilerin sosyal ve fiziki çevresi tarafından aldığı negatif geri dönüşler neticesinde ortaya çıkan, bireysel olarak psikolojik ve fizyolojik limitlerin üstesinden gelememe durumu olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre ise sıkıntı, "tekdüzelik, işsizlik, bezginlik, yokluk ve olumsuzluk yaratan problem, mesele, sendrom gibi durumların getirdiği cefa, eziyet, fiziksel ve ruhsal yorgunluktur". Sıkıntı, ruhsal sıkıntı ve fiziksel sıkıntı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Fiziksel Sıkıntının tanımı, ortamdan gelen itici uyaranlar, rahatsızlıklar, darbeler sonucunda ortaya çıkan ağrı, bitkinlik gibi durumlarını içerirken psikolojik sıkıntı kişilerin kendisi ve etrafıyla ilgili negatif görüşlerinden oluşan gerginlik, kendi kendisini değerli görmeme ve rahatsız hissetme gibi durumlar olarak açıklanmıştır (Barlow & Durand, 2005; Doherty & Moran, 2008). Farklı bir yaklaşımla Sterle, Vervoort ve Verhofstadt (2018)'e göre ise psikolojik sıkıntının tanımı stres, bunalım ve anksiyetenin birleşmesi sonucu ortaya çıkan durumdur.

Tüm bireyler hayatları boyunca problem ve sıkıntılar yaşayabilmekte; bazen bu sıkıntılar bireysel problemler şeklinde olabilmektedir. Sıkıntı, kişilerin mutlu ve huzurlu yaşamlarına devam edebilmelerinde en büyük engel olarak karşılıklarına çıkmaktadır. Sıkıntı, bilişsel ve fiziksel süreçlerinin bitiminde gün yüzüne çıksa bile, çoğunlukla duygusal bir durum olarak da karşımıza çıkmaktadır. Karşımıza çıkan bu duygusal durumlar ile karşı karşıya kaldığımızda deneyimlediğimiz bu durumla psikolojik olarak başa çıkıp, sıkıntıyı tolere edebilme kapasitesine sahip olmamız gerekmektedir (Simons & Gaher, 2005).

Karşılaşan bu duygusal durumları daha ergonomik duruma getirebilmek için beş temel başlıkta bu durumlar özetlenmiştir. Belirli olmayan duruma hoşgörülü olma (tolerans), kuşkulu duruma karşı hoşgörülü olma, düş kırıklığına hoşgörülü olma, olumlu olmayan olaylara hoşgörülü olma ve olumsuz fiziksel durum toleransdır (Zvolensky, 2010). Beş temel duruma karşı verilen direnç, bireylerin sıkıntıya dayanma düzeylerini belirlemektedir. Sıkıntıya dayanma düzeyleri bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir. Sıkıntıya dayanma düzeyi yüksek olmayan kişiler karşılaştıkları sıkıntılı durumlar karşısında çözüm bulmayı tercih etmemekte ve genellikle tercihleri sıkıntılı durumdan kaçma yönünde olmaktadır. Sıkıntıya dayanma düzeyleri yüksek olan kişiler ise, içinde buldukları sıkıntılı durumlar karşısında kaçma yerine, o durumların üzerine gidip sıkıntıyı yok etme eğiliminde olmaktadır (Simons & Gaher, 2005). Karşılaştıkları sıkıntılı durum karşısında kaçma eğilimi gösteren bireyler, karşılaştıkları sıkıntılı durumun etkisinin dahada artmasına ve sürmesine bir boyutta izin verebilmektedirler. Aslında bu bireyler kaçma eğilimi göstermek yerine, sıkıntılı durumun varlığını kabul edip, onunla mücadele etmeyi denemek ve sonrasında kendinden emin savunmalar yapma yoluyla bu durumu ortadan kaldıracaklardır (Blackledge & Hayes, 2001). Yaşamları boyunca sıkıntı yaşayan bireylerden bazıları da özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerdir.

Günümüzde özel gereksinimli bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Erken teşhis ve erken müdahale, bu alanda sunulan hizmetlerin çeşitliliğini ve sayısını artırmıştır (Olçay Gül & Tekin-İftar, 2012). Bir çocuğun özel gereksinimli tanısı alması, ailenin günlük yaşamına önemli ölçüde etkilemekte olup ebeveynlerin bu durumu anlamaları, sunulan hizmetleri daha iyi koordine etmeleri ve etkili müdahaleler geliştirebilmeleri oldukça önemlidir (Nealy vd., 2012). Özel gereksinimli çocukların ebeveynleri, çeşitli

duygusal zorluklar yaşamakta ve çocuklarıyla ilgili olumlu algıları genellikle daha düşük düzeyde olabilmektedir (Wetchel & Carter, 2008; Griffith vd., 2010). Ayrıca, çocuklarına adanmış olan ebeveynler, dinlenme ve kendi ihtiyaçlarına zaman ayırma konusunda zorlana ve sürekli olarak meşgul aile tablosu ile karşımıza gelmektedirler (Töret vd., 2014). Özel gereksinimli bir çocuğu olan anne, çocuğuyla iletişim kurma, annelik becerilerini kullanma, çocuğunun anneye özdeşim kurması ve annenin bu zor olan çocuğuna bakım sağlaması konusunda belirli zorluklar yaşayabilmektedir (Eker, 2015; Nuri vd., 2019). Ayrıca, çocuklardaki davranış sorunları, çocuklar ve ebeveynlerinin sıkıntı seviyelerini artırabilmektedir (Lecavalier vd., 2006).

Parlade vd. (2020)'nin yaptıkları bir saha araştırmasında, özel gereksinimli çocuklarda yıkıcı davranışları tedavi etmek için ebeveyn-çocuk etkileşim terapisinin kullanılmasının çocuğun yıkıcı davranışlarını azalttığını; ebeveynlerin ebeveynlik becerilerinin stres düzeylerinde önemli iyileşmelere yol açtığını bulmuşlardır. Aile tükenmişliğiyle mücadele etmek için aile üyelerinin stresle başa çıkma becerilerini geliştirmek önemlidir. Ayrıca aile üyelerinden kendi ihtiyaçlarına zaman ayırmalarını istemek ve kısa süreli dinlenme veya keyifli aktivitelere izin vermek tükenmişlik hissini azaltmaya yardımcı olabilmektedir (Ateş vd., 2022; Findling vd., 2023).

Tüm insanlar gibi, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin de yaşadıkları stresle başa çıkabilmek ve daha fazla yaşam doyumunu elde edebilmek için bir motivasyon kaynağına ihtiyaçları vardır. Üstüner-Top (2009) tarafından yapılan çalışmada, özel gereksinimli çocuğu olan annelerin tanıyı kabul etmekte zorlandıkları, hayatlarında büyük değişiklikler, gelecek kaygısı, kendi hayatlarına odaklanabilme ve pek çok zorluğu ve sıkıntıyı tek başına kendilerinin üstlenmek zorunda kaldıklarını saptanmıştır. Bu sonuçlar, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin hayatlarında anlam aradıklarını ve hayatları boyunca ne kadar fazla zorluk ve sıkıntıyla karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir.

Yaşamın anlamı aynı zamanda bireyin yaşamda bir anlama, bir misyona veya genel bir yaşam amacına sahip olma derecesi olarak da tanımlanabilir. Literatür taraması yapıldığı zaman sıkıntıyı tolere etme ile anksiyete belirtileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarda sıkıntıyı tolere etme ile anksiyete arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarında sıkıntıya dayanma düzeyi ile anksiyete arasında negatif yönlü ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmıştır (Laposa vd., 2015). Allan vd. (2014) ise anksiyete ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişler ve sıkıntıyı tolere etme kapasitesi düştükçe anksiyete ve depresyon olasılığının arttığını ortaya çıkarmışlardır. Diğer bir çalışmada ise sıkıntıyı tolere edememe durumunun anksiyete duyarlılığını kestirdiği belirlenmiştir (Michel vd., 2016). Sıkıntıyı tolere etme ile stres arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok çalışmaya da rastlanmıştır. Bu çalışmalardan Vujanovic vd. (2017) psikiyatrik rahatsızlığı olan bireylerle yaptıkları çalışmalarında sıkıntıyı tolere etme kapasitesi ile şok sonrası stres arasında negatif yönlü ilişki olduğu saptamışlardır. Bu noktadan hareketle, sıkıntıyı tolere etme ile stres arasında negatif yönde ilişki olduğu söylenebilir ve daha önce de belirtildiği gibi özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerde tükenmişliğe ilişkin çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Akça & Özyürek, 2019; Güler vd., 2022).

Günümüzde, çocukların gelişimine yönelik bilinç ve duyarlılık arttıkça, farklı öğrenme ve davranış zorluklarına sahip olan çocukların ihtiyaçlarına daha fazla odaklanılmaktadır. Bu bağlamda, özel gereksinimli çocuklara yönelik hizmetlerin önemi ve etkisi giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Çuhacı & Nuri, 2022). Ancak, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin yaşadığı zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma düzeyleri üzerine odaklanan çalışmaların artması gerekmektedir (Erden & Nuri, 2023). Çocukların

ilk öğretmenleri ve ilk çevresi mikro düzeyde ailedir. Dolayısıyla, aile üyelerinin ve özellikle ebeveynlerin sağlıklı olması çocuğuna daha iyi bakım ve eğitim verebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu noktada özel eğitimde aile eğitiminin ve ailenin psikolojik sağlığının önemini vurgulamak gerekmektedir. Aile ile okul iş birliği çocuğun eğitim ve yaşam kalitesi açısından önemlidir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler, çeşitli nedenlerden dolayı yoğun sıkıntı ve zorluklarla karşılaşabilirler. Çocuklarının özel ihtiyaçlarını karşılamak için diğer ebeveynlerden daha fazla çaba sarf etmek, eğitim ve sağlık hizmetleri arasında denge kurmaya çalışmak, toplumsal kabul ve destek arayışları gibi faktörler, ebeveynlerin sıkıntı düzeylerini etkileyen önemli unsurlardır. Ebeveynlerin yaşadığı sıkıntı düzeylerini anlamak ve bu sıkıntılarla başa çıkma stratejilerini belirlemek hem ebeveynlerin hem de toplumun genel refahı açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenlerle bu çalışmanın amacı özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri nasıldır?

2. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyi; yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, aylık hane geliri ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyup/duymama değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeylerinin farklı değişkenlere göre ilişkisinin incelenmesi amaçlanmış olup; çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma, sayısal verilerle ifade edilmiş olan değişkenler arasındaki ilişkilere bakmaktadır. Araştırma evreni araştırılan konu hakkındaki görüşlerin yönünü irdelemektedir. Nicel araştırmalarda örneklemin evreni temsil edecek şekilde seçilebilmesi ve örneklemin oluşturulan katılımcılara doğru soruların sorulması gerekmektedir (Saunders & Townsend, 2016). Betimsel tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2010).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu çalışmada verilerin toplanabilmesi için 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı içerisinde KKTC Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan özel eğitim ve iş eğitim okullarında aktif olarak eğitim gören 194 çocuğun ailesine ulaşılmıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere Google Forms aracılığıyla elektronik ortamlarda çevrim içi olarak ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini KKTC'de yaşayan ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmaya, çocuğu özel veya devlete bağlı özel eğitim okullarında öğrenim gören ve tanı almış çocukların ebeveynleri dahil edilmiştir. Çalışma grubunun içerisinde bulunan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin tercih edilmesinde kolayda örnekleme tekniğinden yararlanarak veriler toplanmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmacının araştırmasında ulaşması gereken ebeveyn sayısına ulaşana kadar kendisine yakın, ulaşılabilir olan yanıtlayıcılardan örneklemini oluşturması şeklinde tanımlanabilir. Araştırmacı en fazla ulaşabileceği kişilere ulaşır ve tasarruf sağlayacak şekilde örneklem üzerinde çalışmaya başlar (Cohen vd., 2005). Kolayda örnekleme kullanırken bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu noktalardan biri örneklemin hedeflenen kitleyi iyi temsil etmesidir. Bu yüzdem imkân doğrultusunda bazen farklı ilçelerdeki yanıtlayıcılara da ulaşılması

gerekebilmektedir. Çalışma grubunun içerisine dâhil edilmiş olan, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin demografik bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
20-29	28	14,43
30-39	77	39,69
40-49	74	38,14
50 ve üzeri	15	7,73
Cinsiyet		
Kadın	131	67,53
Erkek	63	32,47
Medeni durum		
Bekar	33	17,01
Evli	161	82,99
Çocuk sayısı		
Bir	60	30,93
İki	71	36,60
Üç	39	20,10
Dört ve üzeri	24	12,37
Eğitim durumu		
İlkokul	38	19,59
Ortaokul	40	20,62
Lise	70	36,08
Lisans ve üzeri	46	23,71
Aylık hane geliri		
Düşük	51	26,29
Orta	133	68,56
Yüksek	10	5,15
Psikolojik destek almaya ihtiyaç duyma		
Evet	76	39,18
Hayır	118	60,82

Çalışmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri incelediğinde, KKTC’deki ebeveynlerin %14,43’ünün 20-29 yaş arası, %39,69’unun 30-39 yaş arası, %38,14’ünün 40-49 yaş arası, %7,73’ünün 50 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu, %67,53’ünün cinsiyetinin kadın, %32,47’sinin cinsiyetinin erkek olduğu, %17,01’inin medeni durumunun bekar, %82,99’unun

medeni durumunun evli olduğu, %30,93'ünün bir, %36,60'ının iki, %20,10'unun üç, %12,37'sinin dört ve üzerinde çocuğunun olduğu, %19,59'unun ilkokul mezunu, %20,62'sinin ortaokul mezunu, %36,08'inin lise mezunu, %23,71'inin lisans ve üzeri mezunu olduğu, %26,29'unun aylık hane gelirinin düşük, %68,56'sının aylık hane gelirinin orta, %5,15'inin aylık hane gelirinin yüksek olduğu, %39,18'inin psikolojik destek alma ihtiyacı duyduğu, %60,82'sinin psikolojik destek alma ihtiyacı duymadığı saptanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın bu bölümünde ise ebeveynlerden verileri toplamak amacıyla geliştirilen demografik bilgi formuna, Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'ne değinilmiştir.

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin demografik bilgilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu kullanılmıştır. Ebeveynlerin demografik bilgi formu yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, aylık hane geliri ve psikolojik destekte ihtiyaç duyup/duymama gibi kişisel bilgilerden oluşmaktadır. Bu bilgileri elde edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olup ebeveynlerden gönüllü olarak yanıtlanması istenmiştir.

2.3.2. Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği

Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği, bireylerin sıkıntıya dayanabilme düzeylerinin belirlenmesi hedefiyle uygulanmaktadır (Simons ve Gaher, 2005). Bu ölçek Akın, Akça ve Gülşen (2015), tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Lisans eğitimi alan bireylerle gerçekleştirilen uygulamada ölçek toplam 15 maddeden meydana geldiği belirlenmiştir. Ölçeğin ise alt boyutları Dayanıklılık, Yoğunlaşma, Değerlendirme ve Düzenleme'dir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .82, Dayanıklılık .62, Yoğunlaşma .66, Değerlendirme .71 ve Düzenleme .61 olduğu saptanmıştır. Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nde 5'li likert modeli kullanılmıştır. Ölçek ve alt boyutlarından alınan puanlarının yüksek puan alınması sıkıntıya dayanabilme seviyesinin de yükseldiği ifade etmektedir. Dayanıklılık, kişilerin sıkıntı karşısında hangi seviyede karşı koyabileceklerini ve sıkıntıyı nasıl atatabileceklerini; Yoğunlaşma, olumlu olmayan hisler ile karşı karşıya kaldığı zaman kişilerinin dikkatinin hangi seviyede etkilendiğini ve işlevselliğini sürdürebilip sürdüremediğini; Değerlendirme, sıkıntıyı tolere etme düzeyinin düşük olmasının ve sıkıntının varlığını kabul etmemeyi; Düzenleme ise olumlu olmayan hislerin etkisinin düşürmek amacıyla yöntemlerden faydalanma ya da bu hislerden uzaklaşma için seferber olma olarak açıklanmaktadır. Ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada verilerin elde edilmesi hedefiyle araştırmacı tarafından hazırlanan "Demografik Bilgi Formu" ile geçerlilik ve güvenirlik uygulamaları yapılmış olan Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden yararlanmıştır. Çalışma da verilerin toplanması için çevrim içi uygulamalar tercih edilmiştir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Google Form aracılığıyla yanıtlamaları istenmiştir. Veriler, 25.01.2022-30.03.2022 tarihleri arasında toplanmıştır. KKTC'de özel gereksinimli çocuğu olan 194 ebeveyne ulaşılarak veriler elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra, verilerin analizleri yapılabilmesi için değerlendirme yapılmıştır. Verilerinin istatistiksel sonuçlarına ulaşılp, analiz edilebilmesi için SPSS 26.0 programından faydalanılmıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği verdikleri yanıtların güvenilirlikleri Cronbach Alfa testiyle incelenmiştir. Hesaplanan Cronbach alfa katsayısı Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği için 0,889, bulunmuştur. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sosyo-demografik bilgilerine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği puanların karşılaştırılması yapılırken, bağımsız değişkende iki kategori var ise Mann-Whitney U testi, ikiden fazla kategori var ise Kruskal-Wallis H testi kullanılarak sonuçlar elde edilmiştir. Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği arasındaki korelasyonlar Spearman testiyle incelenmiş ve çok değişkenli regresyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 2

Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

	İstatistik	sd	p
Değerlendirme	0,980	194	0,007
Dayanıklılık	0,957	194	0,000
Yoğunlaşma	0,968	194	0,000
Düzenleme	0,962	194	0,000
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	0,988	194	0,115

Tablo 2’de araştırmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği puanlarına ilişkin normallik testinde kullanılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları verilmiş olup, veri setinin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Buna göre araştırma hipotezleri nonparametrik testler ile test edilmiştir.

2.6. Araştırma Etiği

Bu akademik çalışma, yayın ve araştırma etiğine uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Bu çalışma için Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komitesi'nin 17.01.2022 tarihinde EKK21-22/08/008 nolu kararla izinler alınmış katılımcılardan gönüllülük esasına dayalı olarak toplanan veriler gizli tutulmuştur.

3. Bulgular

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 3’te çalışmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nden elde etmiş olduğu puanlar gösterilmiştir.

Tablo 3*Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanları*

	n	$\bar{X}$	SS	Min	Max
Değerlendirme	194	18,70	5,10	6	30
Dayanıklılık	194	8,56	3,19	3	15
Yoğunlaşma	194	8,91	3,06	3	15
Düzenleme	194	8,42	3,33	3	15
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	194	45,12	12,01	15	71

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'ne ait değerlendirme alt boyutundan ortalama $18,70 \pm 5,10$ puan, en düşük 6, en yüksek 30 puan, dayanıklılık alt boyutundan ortalama $8,56 \pm 3,19$ puan, en düşük 3, en yüksek 15 puan, yoğunlaşma alt boyutundan ortalama $8,91 \pm 3,06$ puan, en düşük 6, en yüksek 15 puan, düzenleme alt boyutundan ortalama $8,42 \pm 3,33$ puan, en düşük 3, en yüksek 15 puan aldıkları ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genelinden ortalama $45,12 \pm 12,01$ puan, en düşük 15, en yüksek 71 puan aldıkları belirlenmiştir.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Yaş Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4'te çalışmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin yaş değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden elde ettikleri puanların karşılaştırılması için kullanılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4*Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Yaş Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması*

	Yaş	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	X ²	p
Değerlendirme	20-29	28	19,36	6,17	19,50	106,89	1,292	0,731
	30-39	77	18,57	4,75	19,00	95,08		
	40-49	74	18,80	5,00	19,00	98,20		
	50 ve üzeri	15	17,67	5,52	19,00	88,93		
Dayanıklılık	20-29	28	8,64	3,23	8,50	98,57	0,555	0,907
	30-39	77	8,60	3,09	9,00	97,40		
	40-49	74	8,41	3,26	8,00	95,28		
	50 ve üzeri	15	9,00	3,59	10,00	106,93		
Yoğunlaşma	20-29	28	8,68	2,70	9,00	93,14	0,343	0,952
	30-39	77	8,86	2,95	9,00	96,84		
	40-49	74	9,03	3,25	8,50	98,82		
	50 ve üzeri	15	9,07	3,56	10,00	102,50		
Düzenleme	20-29	28	8,21	3,73	7,00	93,29	0,952	0,813

	30-39	77	8,25	3,33	8,00	94,15		
	40-49	74	8,62	3,08	9,00	101,48		
	50 ve üzeri	15	8,73	4,01	9,00	102,93		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	20-29	28	45,50	12,88	46,00	99,43	0,472	0,925
	30-39	77	44,73	11,82	45,00	94,11		
	40-49	74	45,42	11,35	45,50	99,64		
	50 yaş ve üzeri	15	44,93	15,36	50,00	100,73		

Tablo 4. incelendiğinde, araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin yaş grubuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nde yer alan elde etmiş oldukları puanlar ile değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p>0,05$). 50 ve üzerindeki yaş gruplarında bulunan ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar, daha genç yaştaki ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanlarından yüksektir. 20-29 arası yaş grubundaki ebeveynlerin ise değerlendirme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları, yaşı daha büyük olan ebeveynlerin değerlendirme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden elde etmiş olduğu puanlardan yüksek bulunmuş ancak, yaş gruplarından dolayı ortaya çıkan puan farkının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Cinsiyetine Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 5'te çalışmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Mann Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Cinsiyetine Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	Z	p
Değerlendirme	Kadın	131	18,89	5,22	19,00	99,70	-0,788	0,431
	Erkek	63	18,32	4,86	18,00	92,93		
Dayanıklılık	Kadın	131	8,70	3,26	9,00	100,15	-0,952	0,341
	Erkek	63	8,27	3,04	8,00	92,00		
Yoğunlaşma	Kadın	131	8,99	3,14	9,00	99,13	-0,585	0,559
	Erkek	63	8,75	2,90	9,00	94,12		
Düzenleme	Kadın	131	8,88	3,35	9,00	105,35	-2,820	0,005*
	Erkek	63	7,48	3,12	7,00	81,17		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	Kadın	131	45,85	12,34	47,00	100,98	-1,246	0,213
	Erkek	63	43,59	11,23	44,00	90,26		

* $p<0,05$

Tablo 5 incelendiğinde, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyetine değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nin alt boyutlarında yer alan düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($p<0,05$). Annelerin, düzenleme puanları, babaların düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin cinsiyetine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ile değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ebeveynlerin değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları benzerdir.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Medeni Durumuna Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 6'da çalışmaya dâhil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin medeni durum değişkenine göre sıkıntıyı tolere etme ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Mann Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Medeni Durumuna Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Medeni durum	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	Z	p
Değerlendirme	Bekar	33	16,73	4,88	17,00	75,26	-2,503	0,012*
	Evli	161	19,11	5,07	20,00	102,06		
Dayanıklılık	Bekar	33	7,79	2,78	7,00	84,59	-1,458	0,145
	Evli	161	8,72	3,25	9,00	100,15		
Yoğunlaşma	Bekar	33	8,06	2,79	7,00	80,79	-1,887	0,059
	Evli	161	9,09	3,09	9,00	100,93		
Düzenleme	Bekar	33	8,55	3,14	9,00	99,80	-0,260	0,795
	Evli	161	8,40	3,38	8,00	97,03		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	Bekar	33	41,48	11,74	40,00	80,77	-1,879	0,060
	Evli	161	45,86	11,96	47,00	100,93		

* $p<0,05$

Tablo 6 incelendiğinde, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin medeni durumları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği alt boyutu olan değerlendirme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Evli ebeveynlerin değerlendirme puanları, bekar ebeveynlerin değerlendirme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir. Ebeveynlerin medeni durumuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait dayanıklılık, yoğunlaşma ile düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Evli ve bekar olan ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları arasında fark bulunmamıştır.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 7’de çalışmaya dahil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin çocuk sayısı değişkenine göre sıkıntıyı tolere etme ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Çocuk sayısı	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	X ²	p
Değerlendirme	Bir	60	19,10	5,17	19,50	101,34	1,450	0,694
	İki	71	18,13	4,89	19,00	91,65		
	Üç	39	18,72	5,35	19,00	97,81		
	Dört ve üzeri	24	19,38	5,28	19,00	104,69		
Dayanıklılık	Bir	60	8,57	3,20	9,00	97,93	0,374	0,945
	İki	71	8,69	3,30	9,00	100,06		
	Üç	39	8,44	2,95	9,00	94,05		
	Dört ve üzeri	24	8,38	3,42	8,00	94,44		
Yoğunlaşma	Bir	60	8,73	3,07	9,00	93,63	0,713	0,870
	İki	71	8,96	3,01	9,00	98,37		
	Üç	39	8,87	3,13	8,00	97,40		
	Dört ve üzeri	24	9,29	3,25	9,00	104,77		
Düzenleme	Bir	60	8,42	3,57	8,00	96,66	0,036	0,998
	İki	71	8,37	2,85	8,00	97,99		
	Üç	39	8,49	3,86	8,00	97,05		
	Dört ve üzeri	24	8,50	3,32	8,50	98,88		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	Bir	60	45,33	12,91	44,50	98,12	0,473	0,925
	İki	71	44,63	10,75	46,00	95,85		
	Üç	39	44,95	13,10	45,00	95,38		
	Dört ve üzeri	24	46,29	12,03	46,50	104,27		

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin çocuk sayısına göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nden elde etmiş oldukları puanlar ile ölçeğin alt boyutları olan değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmıştır ($p>0,05$). Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı fark etmeksizin değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nden elde edilen genel puanları benzer hesaplanmıştır.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 8’de çalışmaya dahil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre sıkıntıyı tolere etme ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Eğitim durumu	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	X ²	p	Fark
Değerlendirme	İlkokul	38	17,45	4,84	18,00	83,78	5,553	0,135	
	Ortaokul	40	18,15	4,55	19,00	90,45			
	Lise	70	18,89	5,17	19,00	100,49			
	Lisans ve üzeri	46	19,93	5,50	21,00	110,41			
Dayanıklılık	İlkokul	38	7,42	2,99	6,50	77,05	8,329	0,040*	1-4
	Ortaokul	40	8,45	3,35	8,00	95,03			
	Lise	70	8,73	3,08	9,50	100,79			
	Lisans ve üzeri	46	9,35	3,21	10,00	111,54			
Yoğunlaşma	İlkokul	38	8,29	3,36	7,50	84,68	3,170	0,366	
	Ortaokul	40	8,70	3,16	9,00	95,04			
	Lise	70	9,10	2,91	9,50	100,96			
	Lisans ve üzeri	46	9,33	2,95	9,50	104,97			
Düzenleme	İlkokul	38	7,34	3,07	7,00	79,03	10,985	0,012*	1-4
	Ortaokul	40	7,95	3,02	8,00	89,90			
	Lise	70	8,49	3,26	8,00	98,52			
	Lisans ve üzeri	46	9,63	3,60	10,00	117,82			
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	İlkokul	38	41,32	10,79	42,00	78,92	7,610	0,055	
	Ortaokul	40	43,98	11,67	43,50	92,23			
	Lise	70	45,66	12,45	47,50	101,65			
	Lisans ve üzeri	46	48,43	11,91	49,00	111,12			

* $p < 0,05$

Tablo 8’de, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’ne ait dayanıklılık ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Lisans ile lisans üzeri mezun olan ebeveynlerin dayanıklılık ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar, ilkokul mezunu olan ebeveynlerin dayanıklılık ve düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ile değerlendirme ve yoğunlaşma alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark

saptanmamıştır ($p>0,05$). İlkokul, ortaokul, lise, lisans ile lisans üzeri eğitim alan ebeveynlerin değerlendirme ve yoğunlaşma puanları ile sıkıntıyı tolere etme puanları benzerdir.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Aylık Hane Geliri Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 9'da çalışmaya dahil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin aylık hane geliri değişkenine göre sıkıntıyı tolere etme ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Aylık Hane Gelirine Değişkenine Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Aylık hane geliri	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	X^2	p
Değerlendirme	Düşük	51	18,25	5,28	19,00	92,19	1,139	0,566
	Orta	133	18,99	4,88	19,00	100,32		
	Yüksek	10	17,10	7,00	20,00	87,10		
Dayanıklılık	Düşük	51	8,25	3,24	8,00	91,47	1,918	0,383
	Orta	133	8,59	3,12	9,00	98,30		
	Yüksek	10	9,70	3,95	11,00	117,60		
Yoğunlaşma	Düşük	51	8,65	3,40	8,00	90,65	1,166	0,558
	Orta	133	8,99	2,96	9,00	99,49		
	Yüksek	10	9,20	2,78	10,00	105,95		
Düzenleme	Düşük	51	7,94	3,18	7,00	88,45	1,894	0,388
	Orta	133	8,62	3,35	9,00	101,09		
	Yüksek	10	8,20	3,91	9,50	95,85		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	Düşük	51	43,82	12,46	43,00	90,09	1,207	0,547
	Orta	133	45,65	11,70	47,00	100,13		
	Yüksek	10	44,70	14,44	48,00	100,35		

Tablo 9'da, çalışmaya dahil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin aylık hane gelirine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği'nden elde etmiş oldukları genel puanlar ile ölçeğin alt boyutları olan değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Aylık geliri orta düzeyde olan ebeveynlerin değerlendirme, düzenleme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları, aylık geliri yüksek düzeyde olanların ise dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları, diğer gelir düzeylerine sahip ebeveynlerin puanlarından yüksek hesaplanmasına karşın, aylık gelir düzeyi değişkeninden kaynaklı oluşan puan farkların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür.

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Psikolojik Desteğe İhtiyaç Duyma Durumlarına Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 10’de çalışmaya dahil edilen özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyma değişkenine göre sıkıntıyı tolere etme ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılması için kullanılan Mann Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 10

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Psikolojik Desteğe İhtiyaç Duyma Durumlarına Göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Psk. Des. İhtiyaç	n	$\bar{X}$	SS	M	SO	Z	p
Değerlendirme	Evet	76	19,07	5,08	19,00	101,09	-0,716	0,474
	Hayır	118	18,47	5,13	19,00	95,19		
Dayanıklılık	Evet	76	8,38	3,24	9,00	94,80	-0,541	0,588
	Hayır	118	8,68	3,17	8,50	99,24		
Yoğunlaşma	Evet	76	8,75	3,15	9,00	94,58	-0,585	0,559
	Hayır	118	9,02	3,01	9,00	99,38		
Düzenleme	Evet	76	9,12	3,14	9,00	110,33	-2,565	0,010*
	Hayır	118	7,97	3,39	7,00	89,24		
Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği	Evet	76	45,74	12,02	46,00	100,13	-0,524	0,600
	Hayır	118	44,72	12,03	44,50	95,81		

* $p < 0,05$

Tablo 10 incelendiğinde, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumlarına göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nin alt boyutunda yer alan düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan ebeveynlerin düzenleme puanları, psikolojik desteğe ihtiyaç duymayan ebeveynlerin düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumlarına göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ile değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma alt boyutlarından aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan ve psikolojik desteğe ihtiyaç duymayan ebeveynlerin değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları benzerdir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “yaş” grubu değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nden elde etmiş oldukları genel puanlar ve ölçeğin alt boyutları arasında yer alan değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ile düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Özyürek (2021), yapmış olduğu çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri ile hayat anlamı arasındaki ilişkiye bakmıştır. Çalışma sonucunda, OSB olan çocuğu bulunan ebeveynlerin yaş grubuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği ile elde edilen genel puanlar ile ölçeğin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusuyla benzerdir. Akça ve Özyürek (2019), yapmış oldukları çalışmada ise tipik gelişim gösteren ve çocuğu zihin yetersizliği olan ebeveynlerle yapmış olduğu araştırmada sıkıntıya dayanma

seviyesinin yükseldikçe depresyon ile anksiyete seviyelerinin düştüğünü saptamışlardır. Ebeveynlerin duygusal deneyimlerinden kaynaklı olarak hayatlarında karşı karşıya kaldıkları olumlu olmayan durumlar karşısında etkilenme düzeyi ile bağlantılı olabileceği ve sıkıntıya dayanma seviyesi yükseldikçe üzüntülü durumlardan az etkilenebilecekleri düşünülebilir. 50 yaş ve üzeri yaş grubunda olan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar, daha genç yaşta ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanlarından yüksek, 20-29 arası yaş grubunda bulunan ebeveynlerin ise değerlendirme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları, yaşı daha büyük olan ebeveynlerin değerlendirme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanlarından yüksek hesaplanmasına karşın, yaş gruplarından dolayı oluşan puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamıştır. Flynt ve Wood (1989), çalışmalarında orta düzey zihin yetersizliği olan çocuğu olan annelerin uyum döneminde kaynakları gereğince kullanmamaları ve yaşça büyük annelerin yaşamlarında huzurlu bulunduğu saptanmıştır. Bu durum ise çocuğunun özel eğitim gerektirmesinin herkes tarafından bilinmesi olarak açıklamıştır. Özyürek (2021) araştırma sonucunda, ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri ile yaşamı anlamlı bulma düzeylerinin yüksek olmadığını ve sıkıntıya dayanma düzeyi düştükçe, hayat anlamlarının da düştüğü bulunmuştur. Bu çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıyı tolere etme seviyeleri, çocuğun yetersizliği ile ilgili olarak geçen süre durumu kabullenme sürecini tamamlamamış olmalarıyla ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “*cinsiyetine*” göre sıkıntıyı tolere etme ölçeği alt boyutu olan düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu bulunmuştur. Kadınların düzenleme puanları, erkeklerin düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Özel gereksinimli çocuğu olan anneler ile gerçekleştirilen araştırmada, umutsuzluk seviyesi artıka, çocuklarını kabul etmememe seviyelerinin de yükselmekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdal & Efiltili, 2021). Kadınlar, genel tabiatları gereği erkeklere nazaran daha dayanıklı olabilmektedir. Düzenleme, olumlu olmayan hislerin etkisini en aza indirmek için yöntemlere başvurma ya da hislerden kurtulmak için mücadele verme durumu olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle de kadınların erkeklere göre düzenleme alt boyutundan aldıkları puanların farklılık yarattığı düşünülmektedir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyetine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ile değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma alt boyutlarından aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Ebeveynlerin, değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları benzerdir. Griffith vd. (2010), OSB bulunan çocuğa olan annelerle yapmış olduğu araştırmalarında annelerin çocukları ile ilgili olumlu algılarının düşük bulunduğu ortaya çıkmıştır. Töret vd. (2014), OSB bulunan çocuğu olan anne ve babaların günlük yaşam özelliklerine baktığı araştırmasında, anne ve babalarının günün her saatini çocukları için kullandıklarına, dinlenecek vakitlerinin oldukça kısıtlı olduğuna ve günlük uğraşlarının fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. OSB tanısı alan çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarının problem davranış düzeyinin tipik gelişim gösteren akranlarından daha fazla olmasından dolayı gibi sebeplerden ve bu sebeplerinin önüne geçemeyeceklerini düşünmelerinden ötürü umutlarını kaybettikleri ve streslerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Chan ve Lam (2016) yaptıkları araştırmada OSB olan çocuğu olan ebeveynlerde stresin ebeveynlerin çocuklarına karşı daha az tolerans göstermeleri ve öfkeli olmaları ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “*medeni durum*” değişkenine göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği alt boyutu olan değerlendirme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Evli olan ebeveynlerin değerlendirme puanları, bekar olan anne ve

babaların değerlendirme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Köse (2019), yapmış olduğu araştırmasında boşanma sürecinde olan ve evli olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma ile hayat doyumları arasındaki ilişkiye bakmıştır. Evli olan ebeveynlerin, sıkıntıya dayanma düzeylerinin, boşanma sürecindeki ebeveynlere göre anlamlı seviyede yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Evli olan ebeveynlerin “değerlendirme” alt boyutu puanları ile boşanma sürecindeki ebeveynlere göre anlamlı seviyede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Değerlendirme, sıkıntıyı tolere etme seviyesinin yüksek olmadığı, var olan sıkıntının varlığı görmekte güçlük ve baş etmemede yetersiz kalma durumu olarak ifade edilmektedir. Bu durumun evli olan ebeveynlerin ekonomik sıkıntılarının olması, çocuk ya da çocuklarının bakım ihtiyaçlarının birlikte karşılamaları ve ebeveynler arası ortaya çıkabilecek sıkıntıların etkili olabileceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin medeni durumuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait dayanıklılık, yoğunlaşma ile düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmadığı bulunmuştur. Belen (2017) yılında yapmış olduğu çalışmada hastaların sıkıntıyı tolere etme ile medeni durum arasından herhangi bir istatistiksel fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Hazımlı (2020), İngilizce öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada sıkıntıyı tolere etme ile medeni durum değişkeninin anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Medeni durumu evli olan ve medeni durumu bekar olan ebeveynlerin dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları benzer bulunmuştur. Ebeveynlerin karşılaşmış oldukları hoşnutsuzluk ve sıkıntı verici durumlar ile başa çıkmayı denemeyi ve sorunlarının üstesinden gelip hayatlarına devam etmelerinin onlar için daha sağlıklı olacağını düşünmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Dayanıklılık; kişilerin sıkıntılar karşısında hangi seviyede dayanabildikleri ve başa çıkabileceklerini, yoğunlaşma; olumlu olmayan hisleri ile karşılaşan kişilerinin dikkatlerinin hangi seviyede dağıldığını, fonksiyonelliğini ise sürdürüp sürdüremeyeceğini; düzenleme ise olumlu olmayan hislerin etkilerini azaltmak için yöntemlerden faydalanma ya da hislerden kurtulmak için mücadelede etmesini ifade etmektedir.

Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “*çocuk sayısı*” değişkeni ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutlarında yer alan olan değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ile düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı fark etmeksizin değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları benzer hesaplanmıştır. Akça (2016), tarafından zihin yetersizliği tanısı almış çocuklar ile tipik gelişim özelliklerine sahip çocuğu bulunan anne ve babaların sıkıntıya dayanma düzeyleri ile depresyon, anksiyete ile stres seviyelerinin ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ebeveynin sahip oldukları çocuk sayısını ebeveynlerin sıkıntıyı tolere etme ve anksiyete stres seviyelerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmamıştır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Aile içerisinde çocuk sayısı arttıkça sıkıntıyı tolere etme seviyesinin azalması düşünülmekte ancak araştırma sonucumuz bize çocuk sayısı ile sıkıntıyı tolere etme arasında fark olmadığını göstermektedir. Bunun nedenin dünyaya gelmiş olan çocuğun tipik gelişim gösteren ya özel gereksinimli çocuk olmasını fark etmeksizin dünyaya gelen tüm çocuk ya da çocuklarının özel birey olarak görmeleri olduğu düşünülmektedir. Fırat vd. (2002) tarafından yapılan araştırmada da otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarıyla birlikte sahip oldukları kardeş sayısının annelerin ruhsal sağlıklarında herhangi bir değişime neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Al-Kuwari (2007) yapmış olduğu araştırmasında aile içerisinde başka özel gereksinimli çocuğun bulunmasının

annelerin ruhsal sağlığını anlamlı derece olumsuz olarak etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Dereli ve Okur (2008), özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin depresyon düzeylerinin değerlendirmek yapmış oldukları araştırmada üç ve üçten daha fazla çocuğu bulunan anne ve babaların çocuk sayısı ile depresyon seviyelerinin anlamlı ve ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “eğitim durumuna” göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nin alt boyutlarında yer alan dayanıklılık ve düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Lisans ve üzerinde eğitim seviyesindeki mezunu olan ebeveynlerin dayanıklılık ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar, ilkokul mezunu olan ebeveynlerin dayanıklılık ve düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. Akça (2016), tarafından zihin yetersizlik tanısı almış ve tipik gelişim özellikleri bulunan çocuğu olan ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri ve depresyon, anksiyete ile stres seviyeleri arasındaki ilişkiye bakmak amacıyla yapılan çalışmada öğrenim düzeyinin sıkıntıyı tolere etmeye herhangi bir etkisi olmadığını ve özel gereksinimli çocuğu olan lisans seviyesinde eğitime sahip babaların anksiyete seviyelerinin diğer babalara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Lisans eğitimi almış ebeveynlerin, ilkokul mezunu olan ebeveynlere göre dayanıklılık ve düzenleme alt boyutlarından daha yüksek olmasının nedeninin lisans mezunu ebeveynlerin kişisel gelişimleriyle daha çok ilgilendikleri düşünölmektedir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumu ile Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları, değerlendirme ve yoğunlaşma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmamıştır. İlkokul, ortaokul, lise, lisans ve üzeri eğitim durumuna sahip ebeveynlerin değerlendirme ve yoğunlaşma puanları ile sıkıntıyı tolere etme puanları benzerdir. Kaçan-Softa (2012) zihin yetersizliği çocuğu olan ebeveynlerle gerçekteştiği çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin depresyon ile eğitim durumu değişkenini arasında anlamlı bir farklılık bulmadığını ortaya koymuştur. Sipahi (2002) araştırmasında eğitim seviyesinin annenin depresyon sıklığına herhangi bir etkisinin olmadığı sonuca ulaşmıştır. Araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar, araştırmamızdaki bulgular ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “aylık hane geliri” değişkeninin Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları ile ölçeğin alt boyutları olan değerlendirme, dayanıklılık, yoğunlaşma ve düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Özyürek (2019), yapmış olduğu çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusu ise benzerlik göstermektedir. Düşük hane geliri olan ebeveynlerin ekonomik sıkıntılar nedeni ile sıkıntıyı tolere edememeleri düşünölmektedir ancak araştırma sonuçlarına göre gelir düzeyi ile sıkıntıyı tolere etme arasında ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun nedeninin KKTC devleti tarafından özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ailelere belli bir miktarda verilen maaşların etkisi olduğu düşünölmektedir. Aylık geliri orta düzeyde olan ebeveynlerin değerlendirme, düzenleme ve Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği genel puanları, aylık geliri yüksek düzeyde olanların ise Dayanıklılık ve Yoğunlaşma puanları, diğer gelir düzeylerine sahip ebeveynlerin puanlarından yüksek hesaplanmasına karşım, aylık gelir düzeylerinden kaynaklı puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görölmüştür. şimşek (2015), otizm spektrum bozukluğu olan çocuğu bulunan ebeveynler ile yaptığı çalışmada gelir seviyesi düşük olan annelerin umutsuzluk seviyesinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Erdal ve Efiltili (2021), araştırmalarında özel gereksinimli çocuğu olan annelerin umutsuzluk seviyeleri ile yaş, eğitim durumu ve meslek değişkenleri ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda

annelerin, umutsuzluk seviyelerinin yaş ve gelir düzeyi değişkenine göre herhangi bir farklılık bulunamazken, eğitim seviyesi ve meslek değişkeni arasından farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin “*ebeveynlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyma*” durumlarına göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nin alt boyutunda yer alan düzenleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan ebeveynlerin düzenleme puanları, psikolojik desteğe ihtiyaç duymayan ebeveynlerin düzenleme alt boyutundan alınan puanların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Toy ve Kesici (2020), özel gereksinimli çocuğu olan annelerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada araştırmaya dahil edilen ebeveynlerin büyük bir kısmı problemlerle baş edebilmek için psikolojik destek istedikleri sonucuna ulaşılmışlardır. Bu sonuç araştırmamızın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Ailede özel gereksinimli çocuğun bulunması anne ve baba için hayatlarında birçok değişiklik getirmektedir. Özel gereksinimli çocuğun bakımı, ihtiyaçları ve eğitimi ile birlikte bazı sorunlarda beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan kurtulmak ve yaşam kalitelerine artırmak için ebeveynlerin psikolojik destek almaya ihtiyaç duydukları düşünülmektedir (Akün vd., 2022; Erden & Nuri, 2023). Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumlarına göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’nden elde etmiş oldukları genel puanlar ile ölçeğin alt boyutlarında bulunan değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmadığı görülmüştür. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan ve psikolojik desteğe ihtiyaç duymayan ebeveynlerin değerlendirme, dayanıklılık ve yoğunlaşma puanları ile sıkıntıyı tolere etme ölçeği genel puanları benzerdir. Ergin vd. (2007), çalışmasında özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerde babaların depresyon seviyelerinin annelere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dereli ve Okur (2008), özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin depresyon seviyesinin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada anne ve baba olmanın depresyon seviyesinde herhangi bir etki oluşturmadığı ve ebeveynlerin stres kaynaklarından etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin, Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği alt boyutu olan değerlendirme puanında evli olan ebeveynlerin değerlendirme puanları, bekar olan ebeveynlerin değerlendirme puanlarından yüksek olmasından dolayı evli olan ebeveynlere sıkıntıyı tolere edebilmesi için psikolojik destek hizmetlerinden faydalanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumuna göre Sıkıntıyı Tolere Etme Ölçeği’ne ait dayanıklılık ve düzenleme alt boyutlarından aldıkları puanlar, ilkokul mezunu olan ebeveynlerin dayanıklılık ve düzenleme puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmasından dolayı ilkokul mezunu olan ebeveynlere konferanslar ve seminerler verilebilir. Özel eğitim hizmetlerine ve kaynaklara erişimi artırmak için çeşitli önlemler alınmalıdır. Bu önlemler arasında, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin ve çocuklarının toplu taşıma, kamu binaları ve diğer kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak için altyapı iyileştirmeleri ve düzenlemeler yer almaktadır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere bireysel rehberlik ve danışmanlık verilmesinin yanı sıra ebeveynlerden oluşan gruplar oluşturularak grupla rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi yarar sağlayabilir. İleri araştırmalarda, özel gereksinimli bireylerin almış oldukları tanınların bir değişken olarak ebeveynlerin sıkıntıya dayanma düzeyleri ile ilişkili olup olmadığı incelenebilir.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki bulunmamakta, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı: Araştırmanın etik kurul onayı, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan 17.01.2022 tarihinde EKK21-22/08/008 sayılı karar ile alınmıştır.

Katkı Oranı: Yazarlar makaleye eşit oranda katkıda bulunmuştur.

5. Kaynakça

- Akça, F. (2016). *Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş ve normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin sıkıntıyı tolere etme durumları ile depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 440426) [Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akça, F., & Özyürek, A. (2019). The distress toleration status, depression, anxiety and stress levels of parents who have normally developed children and who have intellectual disability children. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(1), 347-361. <https://doi.org/10.7596/taksad.v8i1.1787>
- Akın, A., Akça, M. Ş., & Gülşen, M. (2015). Sıkıntıyı tolere etme ölçeği Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 619-630.
- Akün, B., Nuri, C., & Karabıyık, V. (2022). Investigation of the relationship between the needs of parents whose children attend the inclusion class and their levels of burnout. *Online Submission*, 11(1), 19-27.
- Al-Kuwari, M. G. (2007). Psychological health of mothers caring for mentally disabled children in Qatar. *Neurosciences Journal*, 12(4), 312-317.
- Allan, N. P., Macatee, R. J., Norr, A. M., & Schmidt, N. B. (2014). Direct and interactive effects of distress tolerance and anxiety sensitivity on generalized anxiety and depression. *Cognitive Therapy and Research*, 38(5), 530-540. <https://doi.org/10.1007/s10608-014-9623-y>
- Ateş, S., Ogelman, H. G., & Güven, D. (2022). Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocukları olan annelerin tükenmişlik düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Science (PEJOSS)*, 6(19), 59-75. <https://doi.org/10.37242/pejoss.2221>
- Belen, H. (2017). *Kanserli Hastalarda Affetme, Rahatsızlığa Dayanma Düzeyleri ve Psikiyatrik Belirtiler*: (Tez No. 668679) [Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Blackledge, J. T., & Hayes, S. C. (2001). Emotion regulation in acceptance and commitment therapy. *Journal of Clinical Psychology*, 57(2), 243-255. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(200102\)57:2<243::AID-JCLP9>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/1097-4679(200102)57:2<243::AID-JCLP9>3.0.CO;2-X)
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (5th ed.). Routledge Falmer.

- Çuhaci, E. E., & Nuri, C. (2022). Examination of the perceptions of families with special needs children towards teachers, school communication, and cooperation. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 12(2), 473-496.
- Dereli, F., & Okur, S. (2008). Engelli çocuğa sahip olan ailelerin depresyon durumunun belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, (25), 164-168.
- Doherty, D.T., Moran, R., & Kartalova-O'Doherty, Y., (2008). *Psychological distress, mental health problems and use of health services in Ireland*. Health Research Board.
- Eker, E. (2015). Otizme psikanalitik bir bakış. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 1(1), 69-77.
- Erdal, H. E., & Efiltili, E. (2021). Özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin umutsuzluk düzeyi Tanrı algısı ve çocuğunu kabul-ret düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 199-223. <https://doi.org/10.33206/mjss.820058>
- Erden, N. & Nuri, C. (2023). COVID-19 pandemi sürecinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine devam eden özel gereksinimli çocukların ailelerinin beklentisi. *Turkish Special Education Journal International*, 5(1), 59-92.
- Ergin, D., Nesrin, Ş. E. N., Eryılmaz, N., Eryılmaz, N. E., Pekuslu, S., & Kayacı, M. (2007). Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 41-48
- Fırat, S., Diler, R. S., Avcı, A., & Gulsah, G. (2002). Comparison of psychopathology in the mothers of autistic and mentally retarded children. *Journal of Korean medical science*, 17(5), 679-685.
- Findling, Y., Barnoy, S., & Itzhaki, M. (2023). Burden of treatment, emotion work and parental burnout of mothers to children with or without special needs: A pilot study. *Current Psychology*, 42(22), 19273-19285. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03074-2>
- Flynt, S. W., & Wood, T. A. (1989). Stress and coping of mothers of children with moderate mental retardation. *American Journal of Mental Retardation: AJMR*, 94(3), 278-283.
- Griffith, G. M., Hastings, R. P., Nash, S., & Hill, C. (2010). Using matched groups to explore child behavior problems and maternal well-being in children with Down syndrome and autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40(5), 610-619. <https://doi.org/10.1007/s10803-009-0906-1>
- Grisham, J. R., Roberts, L., Cerea, S., Isemann, S., Svehla, J., & Norberg, M. M. (2018). The role of distress tolerance, anxiety sensitivity, and intolerance of uncertainty in predicting hoarding symptoms in a clinical sample. *Psychiatry Research*, 267, 94- 101. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.05.084>
- Güler, G., Bedel, A., & Çelik, S. (2022). Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerde tükenmişlik: aile stresi, aile yaşam doyumu ve aile işlevselliğinin rolü. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 274-292. <https://doi.org/10.51460/baebd.1032785>
- Hazımlı, A. (2020). *İngilizce öğretmenlerinin sıkıntıyı tolere etme ve tükenmişlik düzeyleri üzerine bir araştırma - Ankara örneği* (Tez No. 627850) [Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.

- Köse, T. (2019). *Boşanma sürecindeki ve evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme sıkıntısını tolere etme ve yaşam doyumlarının incelenmesi* (Tez No. 579659) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Laposa, J. M., Collimore, K. C., Hawley, L. L., & Rector, N. A. (2015). Distress tolerance in OCD and anxiety disorders, and its relationship with anxiety sensitivity and intolerance of uncertainty. *Journal of Anxiety Disorders*, 33, 8-1. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2015.04.003>
- Lecavalier, L., Leone, S., & Wiltz, J. (2006). The impact of behavior problems on caregiver stress in young people with autism spectrum disorders. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50(3), 172-183. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2005.00732.x>
- Michel, N. M., Rowa, K., Young, L., & McCabe, R. E. (2016). Emotional distress tolerance across anxiety disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 40, 94-103. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2016.04.009>
- Nealy, C.E, O’Ha,Re, L., Powers, J. D., & Swick, D.C. (2012). The impact of autism spectrum disorders on the family: a qualitative study of mothers’ perspectives. *Journal of Family Social Work*, 15(3), 187- 201. <https://doi.org/10.1080/10522158.2012.675624>
- Nuri, C., Akcamete, G., & Direktor, C. (2019). The quality of life and stress levels in parents of children with attention deficit hyperactivity disorder. *European Journal of Special Education Research*, 4 (3), 27-40.
- Öcal, O. (2011). Sıkıntı kavramı ve bir küçük burjuvanın gençlik yılları romanı. *Journal of Black Sea Studies*, 8(28), 151-164.
- Olçay Gül, S., & Tekin İftar, E. (2012). Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan bireyler için sosyal öykülerin kullanımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 13(2), 1-20. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000168
- Özyürek, A. (2021). Otizm spektrum bozukluğu tanılı çocuğa sahip ebeveynlerde sıkıntıyı tolere etme ve yaşam anlamı arasındaki ilişki. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 405-421. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kusbd/issue/64339/827169>
- Parladé, M. V., Weinstein, A., Garcia, D., Rowley, A. M., Ginn, N. C., & Jent, J. F. (2020). Parent–child interaction therapy for children with autism spectrum disorder and a matched case-control sample. *Autism*, 24(1), 160-176. <https://doi.org/10.1177/1362361319855851>
- Saunders, M. N., & Townsend, K. (2018). *Choosing participants*. Sage.
- Simons, J. S., & Gaher, R. M. (2005). The Distress Tolerance scale: Development and validation of a self-report measure. *Motivation and Emotion*, 29, 83-102. <https://doi.org/10.1007/s11031-005-7955-3>
- Sipahi, Ö. (2002). *Down sendromlu çocuğu olan annelerde depresyon sıklığı ve ilişkili faktörlerin araştırılması* (Tez No. 115442) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Softa Kaçan, H. (2013). Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 589-600.

- Sterle, M. F., Vervoort, T., & Verhofstadt, L. L. (2018). Social support, adjustment, and psychological distress of help-seeking expatriates. *Psychologica Belgica*, 58(1), 297.
- Şimşek, D. (2015). *Otistik çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal desteğe göre umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi* (Tez No. 410263) [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Töret, G., Özdemir, S., Gürel Selimoğlu, Ö. & Özkubat, U. (2014). Otizmli çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuklarının günlük yaşam özellikleri, günlük oyun etkileşimleri, problem davranışlar ve iletişim stillerine ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 1-44. <https://doi.org/10.12984/eed.12243>
- Toy, A. B., & Kesici, İ. (2020). Özel gereksinimli çocuğu olan annelerin eğitim ihtiyaçları. *İleri Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 61-93.
- Üstüner Top, F. (2009). Otistik çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları sorunlar ile ruhsal durumlarının değerlendirilmesi: niteliksel araştırma. *Çocuk Dergisi*, 9(1), 34-42.
- Vujanovic, A. A., Rathnayaka, N., Amador, C. D., & Schmitz, J. M. (2016). Distress tolerance: Associations with posttraumatic stress disorder symptoms among trauma exposed, cocaine-dependent adults. *Behavior Modification*, 40(1-2), 120-143. <https://doi.org/10.1177/0145445515621490>
- Wetchel, K., & Carter, A. S. (2008). Reaction to diagnosis and parenting styles among mothers of young children with ASD. *Autism*, 12(5), 575-594. <https://doi.org/10.1177/1362361308094505>
- Zvolensky, M. J., Vujanovic, A. A., Bernstein, A., & Leyro, T. (2010). Distress tolerance: Theory, measurement, and relations to psychopathology. *Current Directions in Psychological Science*, 19(6), 406-410. <https://doi.org/10.1177/0963721410388642>